

27. ožujka 2026.

broj 221

KU ZI S?! LIST ZA MLADU

6

MATURANTI

GENERACIJA KOJA DOLAZI

8

NASTAVA

TRI ŠKOLE, NOVI SMJEROVI

14

REPORTAŽA

KRIŽNI PUTEVI MLADIH

21

PSIHOLOGIJA

ZAŠTO PODCJENJUJEMO
VLASTITE SPOSOBNOSTI?

FOTO MJESECA

*Radionica Međugeneracijski
turizam okupila slamarke i učenike*

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Karolina Bašić

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Sakač

Suradnici: Lucija Horvacki,

Katarina Ivanković Radaković,

Josipa Dulić, Milijana Nimčević

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Mladi, proljeće i vrijeme odluka

Draga naša *Kužiš?!* družino,

stiglo nam je proljeće – ono posebno doba godine kada se, zajedno s prirodom, budimo i mi. Dani su duži, sunce nas češće grije, a sve oko nas nekako izgleda ljepše i lakše. Kao da i problemi postaju manje teški, a rješenja bliža. Proljeće uvijek donosi novu energiju, optimizam i tihu nadu da su pred nama bolji i vedriji dani.

Iza nas su mjeseci ispunjeni brojnim događanjima za mlade i onima u kojima su mladi aktivno sudjelovali. U ovom broju donosimo pregled najzanimljivijih trenutaka – od oglednog sata hrvatskog jezika u Somboru, preko uspjeha subotičkih gimnazijalaca u kvizu *Mreža čitanja*, do okružnog natjecanja iz hrvatskog jezika u Đurđinu. Posebno izdvajamo predstavljanje općeg smjera na hrvatskom jeziku u Gimnaziji *Svetozar Marković*, kao i brojne kreativne aktivnosti koje su u toj školi realizirane u proteklom razdoblju. Donosimo i priču o maturantima ove škole – njihove dojmove o školovanju, iskustva koja nose sa sobom, ali i planove za budućnost.

Za sve osmaše koji se nalaze pred važnom odlukom, pripremili smo i korisne informacije o upisu u srednje škole te o mogućnostima obrazovanja na hrvatskom jeziku. Osim toga, donosimo i inspirativne priče – od križnih putova Subotičke i Srijemske biskupije, koji su obilježili ovo razdoblje i bili snažna priprava za Uskrs, do intervjua s članicom *Subotičkog oratorija*.

Veljača je obilježena i Međunarodnim danom materinskoga jezika, koji se svake godine 21. veljače slavi s ciljem promicanja jezične raznolikosti, očuvanja kulturne baštine i prava svakog naroda na vlastiti jezik. Ovaj dan proglasio je UNESCO 1999. godine, a obilježili su ga i učenici koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku kroz različite kreativne aktivnosti, podsjećajući nas koliko je važno njegovati i čuvati vlastiti jezik.

Ožujak je pak protekao i u znaku blagdana Svetog Josipa, zaštitnika hrvatskoga naroda i jednog od praznika hrvatske zajednice u Srbiji. Ovaj se blagdan tradicionalno obilježava 19. ožujka u brojnim mjestima, kroz svetu misu i zajedničko druženje, njegujući tako zajedništvo, vjeru i identitet. Sveti Josip proglašen je zaštitnikom hrvatskoga naroda još 1687. godine, kada ga je Hrvatski sabor proglasio zaštitnikom Hrvatskoga Kraljevstva.

Na kraju, želimo vam ugodan i sunčan početak proljeća te da nadolazeće uskrsne blagdane provedete u miru, radosti i zajedništvu s najmilijima.

Mjesec za nama

Teatar u Kolu

U okviru projekta *Teatar u Kolu*, 21. veljače je u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici gostovala predstava *Epitaf* nastala u produkciji Doma kulture iz Žepča u Bosni i Hercegovini. *Epitaf* je crna komedija rađena prema tekstu hrvatske dramatičarke **Dore Delbianco** u režiji banjalučkog redatelja **Novice Bogdanovića** i pod dramsko-pedagoškim nadzorom **Magdalene Barešić**.

4

Po riječima redatelja Novice Bogdanovića, predstava se bavi temama suvremene obitelji, seksizma i nedostatka vrijednosti. U predstavi igraju mladi glumci prve generacije nedavno osnovanog Gradskog kazališta pri Domu kulture Žepče.

Radionica povezala slamarke i učenike

Radionica *Međugeneracijski turizam*, koja je održana 23. veljače u Hrvatskom domu – Matici, povezala je slamarke i djecu, učenike sedmog razreda, koji su svojim idejama dali doprinos promišljanju kako modernu tehnologiju povezati s naivnom umjetnošću i njezinom promocijom, odnosno kako oblikovati novo turističko iskustvo.

»Cilj je povezati naše udruge i našu tradiciju te uključiti mlade, što je iznimno važno – da stariji pokažu mladima kako nastaviti tradiciju, a da mladi uz pomoć novih tehnologija toj tradiciji daju dodatnu vrijednost. U projektu ćemo osmisliti i rutu naive kako bismo povezali sva mjesta u kojima se njeguje slamarstvo – Ernestinovo, ali i Suboticu, Tavankut, Đurđin i Malu Bosnu – kako bismo stvorili novo tu-

rističko iskustvo, novi turistički proizvod te zainteresirali mlađu populaciju«, pojasnila je projektna menadžerica **INNATUS** projekta **Renata Kuruc**.

Osim radionice, sudionici su imali priliku poslušati i predavanje na temu međugeneracijskog turizma i njegove primjene u razvoju ruralnog turizma, koje je održao profesor **Vladimir Stojanović** s Departmana za geografiju, turizam i hotelijerstvo Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu.

Gimnazijalke u dresovima reprezentacije

Zagreb je bio domaćin Svjetskog prvenstva u hokeju na ledu za žene *Divizija III, Grupa A* od 23. veljače do 1. ožujka, Turnir je okupio šest reprezentacija: Hrvatsku, Srbiju, Tajland, Bugarsku, Rumunjsku i Tursku. Sve utakmice igrale su se na klizalištu *Admiral Ice Dome*, koje je tijekom prvenstva bilo središte međunarodnog ženskog hokeja i domaćin borbe za plasman u viši rang natjecanja. Za reprezentaciju Srbije igrale su i **Martina Tikvicki**, učenica 1. razreda općeg smjera i **Antonija Mandić**, učenica 2. razreda prirodno-matematičkog smjera Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici.

Tijekom godine, Savez hokeja Srbije organizira nekoliko puta treninge za djevojke do 18 godina, na kojima su sudjelovale i Martina i Antonija. Tako su njih dvije i njihova igra već od ranije poznate trenerima. Do sada su sudjelovale i na turnirima u Sarajevu, Bledu, Beogradu, a sada su bile i dio ekipe na Svjetskom prvenstvu u Zagrebu.

Ogledni sat hrvatskog jezika u Somboru

Ogledni sat predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture održan je 4. ožujka u Hrvatskom domu u Somboru. Zainteresiranim učenicima osnovnih i srednjih škola i njihovim roditeljima predstavljen je ovaj predmet, kao i izvannastavne aktivnosti koje organizira Hrvatsko nacionalno vijeće.

»Ovakav vid nastave imamo samo u Beogradu i Somboru, što znači da nastava nije u školskom sustavu već je organizirana kao nastava u inozemstvu. Na kraju učenici ovisno od uzrasta dobivaju svjedodžbu ili knjižicu. Ovakav vid nastave u Hrvatskom domu u Somboru traje više od šest godina. Do sada su nastavu držali profesori iz Hrvatske, koje je financiralo Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Ovoga puta nastavnica je **Elena Brdar** iz Monoštora, dok će profesori iz Hrvatske povremeno dolaziti«, kaže članica IO HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz**.

Nastava se održava ponedjeljkom od 17.30 sati, a mogu se pridružiti i drugi učenici.

Petero gimnazijalaca u finalu Mreže čitanja

Objavljeni su rezultati regionalne razine kviza znanja i kreativnosti *Mreža čitanja*, koja je održana 6. ožujka. Među 355 učenika iz cijele Hrvatske bilo je i 16 subotičkih srednjoškolaca iz Gimnazije *Svetozar Marković* i Srednje medicinske škole, koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, a koji su na prvoj razini ostvarili potreban bodovni prag.

Za natjecanje su pročitali i drugu knjigu s popisa, *Igre nasljedstva* **Jennifer Lynn Barnes**, te su uz knjigu *Sjena vjetra* **Carlosa Ruiza Zafóna** odgovarali na pitanja u online kvizu. Uvjet za posljednju razinu natjecanja bio je ostvariti 75% točnih odgovora, što

je uspjelo ostvariti pet učenika iz subotičke Gimnazije: **Nikolina Mačković**, **Karlo Kujundžić**, **Valentin Čović**, **Martina Tikvicki** i **Sara Dulić**. Oni su finalisti i sudionici završne, treće, nacionalne razine kviza *Mreža čitanja*, koja je zakazana za 8. svibnja. Do tada će pročitati i posljednji zadani naslov, djelo *Zmajevi koji ne lete* **Ivane Šojat**, kako bi s vršnjacima iz cijele Hrvatske odmjerili svoje čitateljsko znanje na online kvizu.

Ovogodišnji kviz provodi se pod naslovom *U mreži potrage za identitetom*.

Okružno natjecanje iz hrvatskog jezika

Okružno natjecanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture za učenike VII. i VIII. razreda osnovne škole održano je 13. ožujka u Osnovnoj školi *Vladimir Nazor* u Đurđinu. Na natjecanju je sudjelovalo ukupno 27 učenika koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku – 16 učenika sedmih i 11 učenika osmih razreda. Svoje znanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture pokazali su učenici iz osnovnih škola *Matko Vuković* Subotica, *Ivan Milutinović* Subotica, *Matija Gubec* Tavankut i *Vladimir Nazor* Đurđin.

U kategoriji sedmih razreda prvo mjesto osvojio

je **David Tikvicki** iz OŠ *Matko Vuković* iz Subotice. Drugo mjesto pripalo je **Katarini Vukadinović** iz OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice, dok je treće mjesto osvojio **Marijan Ivanković Radaković**, također učenik OŠ *Ivan Milutinović*. U konkurenciji osmih razreda prvo mjesto podijelili su **Marija Kujundžić** iz OŠ *Ivan Milutinović* i **Relja Pirša** iz OŠ *Matko Vuković*. Drugo mjesto osvojio je **Jakov Vukov** iz OŠ *Matko Vuković*, dok je treće mjesto pripalo **Dušanu Urukalu**, također učeniku iste škole.

Generacija kola dolazi

»Riječ je o generaciji koja ima dobar uspjeh i uzorno vladanje, ali ono što ih najviše krasi nisu samo ocjene, nego ljudi kakvi jesu«, kaže razrednik Čedomir Lišić

Kako nam se bliži razdoblje matura, u narednim kćemo vam brojevima predstavljati maturante srednjih škola koji su nastavu pohađali na hrvatskom jeziku. Prvi na redu su nam bili učenici 4. f odjela Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici. Odjel broji sedmero učenika, pet djevojaka i dva mladića. Nekoliko njih govorilo je za *KUŽIŠ?!* o srednjoškolskim iskustvima i planovima za budućnost.

Atmosfera podrške

Razrednik **Čedomir Lišić** kaže kako mu je rad s ovom generacijom bilo posebno i lijepo iskustvo:

»Riječ je o generaciji koja ima dobar uspjeh i uzorno vladanje, ali ono što ih najviše krasi nisu samo ocjene, nego ljudi kakvi jesu. Njihova najveća vrijednost je međusobna komunikacija, dobrota i smijeh koji svakodnevno dijele. U odjelu vlada atmosfera podrške i razumijevanja, a to je nešto na što sam posebno ponosan. Od njih imam velika očekivanja. Vjerujem da će svatko od njih upisati fakultet i

uspješno ga završiti. Već sada pokazuju da žele biti korisni zajednici i pomagati drugima. Na njima se vidi da im je stalo do ljudi i vjerujem da će tu osobinu zadržati i u budućnosti, bez obzira na to kojim se zanimanjem budu bavili. Već sada sam ponosan na njih, a siguran sam da će taj ponos biti još veći kada se ponovno sretnemo za deset ili petnaest godina i vidimo kakvim su ljudima postali. Moja poruka njima je jednostavna: ostanite dobri ljudi, ne odustajte od svojih ciljeva i gdje god vas život odvede – koračajte s Bogom. On će otvoriti vrata koja su vam potrebna i dati vam snagu onda kada bude najteže«.

Čvrsti temelji za budućnost

Učenica **Jelena Kujundžić** opisuje Gimnaziju kao zahtjevnu školu ističući da ju je i upisala upravo kako bi dobila čvrste temelje za dalje. Iako je bilo teško na početku, ističe kako je vremenom postajalo sve lakše.

»Uspomena ima puno, i svaka će ostati u mom srcu, ali bih posebno istaknula naše odnose u odje-

lu, uvijek ću pamtići nasmijana lica i iskre u očima i podršku koja je uvijek bila prisutna. Također mi na pamet dolaze trenutci kada bih spontano otišli negdje zajedno nešto pojesti i ispričati se. Zahvalna sam na svakom profesoru koji nam je predavao. Smatram da sam od svakog ponešto novo naučila. Jako nam je važna njihova potpora i razumijevanje, kojeg smo imali na pretek. Istaknula bih predmet koji mi je bio jedan od dražih, a to je hrvatski jezik i književnost. Volim čitati i pisati pa bih se uvijek radovala satu hrvatskog gdje smo iz sata u sat imali priliku obogatiti naš rječnik. Lekciju koju ću definitivno ponijeti iz srednje škole je upornost i neodustajanje. Nakon završetka srednje škole planiram upisati obrazovni i odgojni fakultet u Zagrebu. Za nekoliko godina vidim sebe uspješnu u svom poslu, u mom i sestriinom privatnom vrtiću gdje čuvamo djecu. Savjet za buduće gimnazijalce: budite uporni i ustrajni u izvršavanju školskih obaveza, ne ostavljajte sve za posljednji trenutak. Ravnomjerno rasporedite svoje vrijeme tijekom dana i budite ustrajni u svojim ciljevima.«

Bogato iskustvo

Marija Magdalena Huska smatra kako je Gimnazija bila najbolji odabir srednje škole za nju te svoje školovanje opisuje kao vrlo bogato i korisno iskustvo za život:

»Teško bi bilo odabrati samo jedan trenutak ili uspomenu koju ću pamtići, budući da je svaki školski dan sa sobom nosio lijepe, šaljive ili neočekivane

situacije. Naravno, kao i svaki učenik, nailazila sam i na probleme. Ipak, niti jedan problem nije bio nerješiv. Uz podršku prijatelja i razrednika svaki sam izazov prebrodila s lakoćom. Budući da sam po prirodi ljubiteljica književnosti, svakako bih izdvojila sate hrvatskog jezika na kojima sam uvijek imala priliku izreći svoje mišljenje. Zahvaljujući profesoricama, koje su me strpljivo i s razumijevanjem slušale, bez ikakvih predrasuda i osude imala sam priliku razgovarati o temama vezanim i nevezanim za gradivo. Svoje školovanje planiram nastaviti u Zagrebu, zajedno s prijateljicama iz odjela. Savjet koji bih dala budućim generacijama učenika gimnazije jest da ne odustaju i da na sve gledaju pozitivno«.

Uspori i drage uspomene

Adam Martin Nagel svoje iskustvo u Gimnaziji opisuje kao razdoblje velikih uspona i razvoja karaktera koje će uvijek pamtići:

»Najviše ću pamtići učeničku solidarnost i istrajnost u određenim momentima. Putovanja koja su nam pružana najviše su utjecala na mene jer sam imao prilike upoznavati nove ljude. Naučio sam kako učiti i stekao sam radne navike koje će mi olakšati budući studij. Planiram upisati Pravni fakultet u Novom Sadu. Vidim sebe da nakon završenih studija budem odvjetnik. Budućim gimnazijalcima poručujem kako se ne trebaju bojati gimnazije jer je sve stvar u dobroj organizaciji vremena i navikama učenja«.

Lucija Horvacki

Tri škole, novi smjerovi

Pred učenicima osmih razreda je veliki izazov: što upisati, koju školu odabrati? Neki od njih već znaju što žele, dok ima i onih koji se premišljaju. Danas sve prijave, liste želja, pa i sam upis u srednju školu idu preko portala *Moja srednja škola*, na koji se roditelji mogu prijaviti putem portala *eDnevnik* za koji imaju nalog u osnovnoj školi.

Pred malim maturantima je ovih dana (27. i 28. ožujka) probni završni test, dok će završni ispit – mala matura biti 15., 16. i 17. lipnja. Prijemni ispit za specijalizirane srednje škole planiran je od 8. do 17. svibnja. Liste želja su rezervirane za 23. i 24. lipnja, a konačne liste želja bit će objavljene 26. lipnja. Objavljivanje konačnih rezultata raspodjele po školama i obrazovnim profilima bit će 29. lipnja, a potom slijedi upis u srednju školu.

Kada je u pitanju cjelovita nastava na hrvatskom jeziku, osnovnu školu će ove godine završiti 22 učenika.

Neki od njih imat će mogućnost svoje školovanje nastaviti na hrvatskom jeziku i u srednjoj školi, dok će neki srednju školu pohađati na srpskom nastavnom jeziku u zavisnosti od zanimanja i mogućnosti. Također, svake godine je prisutan i određeni broj učenika koji su osnovnu školu pohađali na srpskom jeziku, a sada žele upisati srednju na hrvatskom.

Kada su u pitanju srednje škole u kojima se nastava izvodi na hrvatskom jeziku, i dalje učenici imaju mogućnost upisati tri srednje škole na teritoriju Grada Subotice – Gimnaziju, Politehničku i Medicinsku školu.

»S ravnateljima škola dogovaramo o mogućnostima, potrebama, zainteresiranosti učenika, ali i mogućnostima nastavnog kadra. Početkom godine, kada dobijemo potvrdu od Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja, te ravnatelja srednjih škola krećemo s informiranjem razrednika, a potom i samih učenika. Tako narednog mjeseca za sve osmake planiramo organizirati i *Sajam budućnosti – kamo poći sutra?* na kojem će im biti predstavljene sve škole i smjerovi koji su na hrvatskom jeziku. Kada je u pitanju Gimnazija *Svetozar Marković*, kao i dosadašnjih godina i dalje

će se učenici moći upisati na opći smjer, koji je svojevrsna poveznica između društvenog i prirodnog smjera koji već postoje u Gimnaziji. Politehnička škola, koja je druga srednja škola koja je otvorila vrata obrazovanju na hrvatskom jeziku, ove godine na hrvatskom jeziku nudi smjer tehničar grafičke pripreme, dok Medicinska škola prvi puta na hrvatskom jeziku nudi smjer farmaceutski tehničar. Kada su u pitanju smjerovi, što će biti u ponudi dogovaramo s ravnateljima spomenutih škola. Gledamo da su ti smjerovi atraktivni ili da taj smjer sada završava školu, kao i koje su potrebe i interesiranja osmaša. Budući da u sedmom razredu osnovne škole za učenike organiziramo profesionalnu orijentaciju – program *Kamo poći sutra?*, imamo uvid u njihova interesiranja i želje. Tako da je i to ključno u odabiru smjerova u srednjim školama na hrvatskom jeziku. Jasno, nije moguće svima zadovoljiti želje, osobito kada su u pitanju strukovne škole. Stoga je opći smjer u Gimnaziji uvijek prisutan, jer tu mogu steći znanje u raznim područjima«, kaže predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Francuz**.

Po odluci Ministarstva prosvjete, u razred se može upisati najviše 28 učenika, što su ujedno i maksimalne mogućnosti kada je riječ o cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku.

Sve škole imaju i *Dane otvorenih vrata*, kao i mogućnost individualnih posjeta uz prethodnu najavu, gdje se učenici i njihovi roditelji mogu dodatno informirati o programima i uvjetima školovanja.

K. U.

Otvorena vrata budućim gimnazijalcima

U cilju pravodobnog informiranja učenika osmih razreda i njihovih roditelja o mogućnostima nastavka školovanja na hrvatskom jeziku 19. veljače u Subotici je održana promocija Gimnazije *Svetozar Marković*. Poseban naglasak stavljen je na opći smjer na hrvatskom nastavnom jeziku, koji iz godine u godinu privlači pozornost učenika zainteresiranih za kvalitetno i cjelovito gimnazijsko obrazovanje.

Tijekom susreta budući srednjoškolci imali su priliku saznati sve važne informacije o uvjetima upisa, nastavnom planu i programu te načinu organizacije rada u školi. Istaknute su prednosti nastave na hrvatskom jeziku, među kojima se posebno izdvajaju manji razredni odjeli i individualizirani pristup učenicima, što omogućuje kvalitetniji rad i bolju komunikaciju između profesora i učenika. Naglašeno je i da gimnazija pruža čvrste temelje za nastavak ob-

razovanja na sveučilištima u zemlji i inozemstvu, uz istodobno njegovanje jezika, kulture i identiteta.

Izvannastavne aktivnosti

Sudionicima je predstavljena i raznolika ponuda izvannastavnih aktivnosti. Učenici imaju mogućnost sudjelovanja na natjecanjima, rada u različitim sekcijama i projektima, sudjelovanja na studijskim putovanjima i razmjenama, kao i uključivanja u školske i izvanškolske manifestacije. Time škola ne nudi samo akademsko znanje, nego i prostor za osobni razvoj, kreativnost i društveni angažman.

Predstavljanje razrednika, profesora, starijih učenika

Budući razrednik, profesor **Čedomir Lišić** govorio je o svom pristupu radu s mladima, istaknuvši važnost otvorene komunikacije, međusobnog poštovanja i stvaranja poticajnog razrednog ozračja. U promociji su sudjelovali i predmetni profesori te stariji učenici koji su podijelili svoja iskustva iz

svakodnevnog školskog života, približivši osmašima atmosferu i dinamiku gimnazijskog obrazovanja. Budući učenici upoznali su i profesore **Zorana Nagela** i **Slavka Benčika**, koji će ih dočekati u sljedećoj školskoj godini.

Susret je protekao u ugodnom i poticajnom ozračju, uz brojna pitanja i vidljivo zanimanje budućih srednjoškolaca za upis na ovaj smjer.

Rad s mladima i sigurnost u fokusu

»Naši voditelji pojasnili su nam i pokazali različite načine kako prići mladima, bolje ih razumjeti te osmisliti edukativne i produktivne aktivnosti i sadržaje za njih«, kaže animatorica **Teodora Batinić**

Prošlog mjeseca animatori *Subotičkog oratorija* **Teodora Batinić**, **Vedrana Cvijin**, **Terezija Sekereš** te **Marija** i **David Šarčević** boravili su tjedan dana na Malti u okviru projekta *Erasmus+* financiranog od Europske unije. Osim njih, u ovom su projektu sudjelovali i animatori i volonteri iz Slovačke, Nizozemske i Malte, koji su ujedno bili i voditelji programa. Glavni cilj projekta je edukacija svih onih koji se žele ili se već bave radom s mladima. Na radionicama se obrađivala tema sigurnosti mladih i načina stvaranja sigurnog okruženja za njih.

od jutarnjih i popodnevni sastanaka i predavanja, a između toga imali smo podosta slobodnog vremena, pauza za kavu i druženja. Svaki dan završavali smo spontanim i improviziranim zajedničkim druženjima u *meeting roomu*, gdje smo organizirali i međunarodne večeri na kojima smo jedni druge učili tradicionalnim narodnim plesovima i igrama.

KUŽIŠ?! Osim radionica i edukacija, jeste li imali vremena za razgledavanje i, ako jeste, što ste posjetili?

Naravno, pored veoma intenzivnog programa našli smo vrijeme i za razgledavanje Malte. Svi zajedno išli smo vidjeti Zaljev svetog Pavla, a za ostale avanture ekipa se razdvojila. Jedan dio otišao je vidjeti Rabat i Mdinu, dok je druga polovica išla prema poznatim i često posjećivanim destinacijama kao što su Plava laguna i otok Gozo. Prvog dana odmah smo obišli glavni grad Vallettu te posjetili Konkatedralu svetog Ivana Krstitelja.

Za ovaj broj *Kužiša?!* razgovarali smo s Teodorom Batinić, animatoricom *Subotičkog oratorija*, koja nam je otkrila nešto više o njihovom boravku na Malti. Teodora je istaknula koliko im znači upoznavanje mladih iz drugih država te da su posebno uživali u razmjeni iskustava i običaja. Također nam je ispričala što su sve naučili, kako su im izgledali dani na Malti i koja su mjesta posjetili. S obzirom na to da *Subotički oratorij* ove godine slavi deset godina postojanja, razgovarali smo i o aktivnostima Oratorija, koliko je trenutno aktivnih mladih uključeno u njegov rad te koji su planovi za budućnost.

KUŽIŠ?!: Kako su izgledali vaši dani na Malti?

Na Malti smo boravili šest dana, od kojih je četiri dana trajao sam program. Naši su se dani sastojali

KUŽIŠ?! Jedna od glavnih tema bila je rad s mladima i njihova sigurnost. Koliko su vam ta predavanja bila korisna? Na koji način ćete stečeno znanje primijeniti u radu *Subotičkog oratorija*?

Definitivno će nam stečeno znanje pomoći u rješavanju mnogih mogućih problema, a isto tako sada možemo educirati i druge animatore. Naši voditelji projekta pojasnili su nam i pokazali različite načine kako prići mladima, bolje ih razumjeti te osmisliti edukativne i produktivne aktivnosti i sadržaje za njih. Cilj je stvoriti sigurno okruženje u kojem će se mladi osjećati sigurno i prihvaćeno u radu s nama kao animatorima.

KUŽIŠ?! Koliko su ovakvi projekti važni za rad s mladima i za razvoj samih animatora?

Ovakvi projekti mnogo doprinose našoj, ali i svakoj drugoj oratorijskoj zajednici. Ponajviše zbog sklapanja prijateljskih odnosa među sudionicima, ali i buduće suradnje s ljudima koje smo upoznali na ovom projektu.

KUŽIŠ?! Koje biste iskustvo istaknuli kao najvrjednije tijekom boravka na Malti?

Mislim da bi svatko od nas mogao istaknuti nešto lijepo što nosi kući s Malte, a meni su osobno to nova prijateljstva i poznanstva. Upoznali smo mnogo talentiranih ljudi od kojih smo mogli čuti različita iskustva u radu s mladima. Isto tako, svatko je

mogao podijeliti neku zanimljivost o svojoj kulturi i tradiciji te naučiti nešto novo.

KUŽIŠ?! Kako biste danas opisali rad *Subotičkog oratorija*? Koliko trenutno imate animatora i djece uključene u aktivnosti?

Subotički oratorij raste i razvija se iz dana u dan, kako u broju raznih aktivnosti, tako i u broju mladih, djece, pa i animatora. Na sve to možemo samo reći »Bogu hvala«. Trenutno imamo oko 120 animatora, a što se djece tiče, taj broj stalno raste.

KUŽIŠ?! Koliko se *Subotički oratorij* promijenio u proteklih nekoliko godina? U čemu vidite najveći rast?

Ove godine *Subotički oratorij* puni deset godina, a u tom razdoblju mnogo se toga promijenilo. Danas djelujemo ne samo u cijeloj našoj biskupiji nego i u okolnim mjestima – u Beogradu, Srijemu pa čak i u Hrvatskoj. Osim ciklusa subotnjih oratorija, organiziramo i veliki ljetni i zimski oratorij, duhovne obnove te cikluse otvorenih oratorija.

KUŽIŠ?! Koji su najveći izazovi u radu s mladima danas?

Kada nas kao animatore pitate koji je najveći izazov u radu s mladima, ne postoji jedan točan odgovor jer sve ovisi o dobi djeteta, a u svakoj dobi javljaju se i različiti izazovi, što je sasvim normalno. Kada se netko odluči raditi s mladima i djecom, mora biti spreman na različite situacije i izazove. Ipak, generacijski gledano, danas je jedan od najvećih izazova odvojiti ih od mobitela i drugih ekrana, ali i za to pronalazimo načine.

KUŽIŠ?! Koji su planovi *Oratorija* za naredno razdoblje? Postoje li nove aktivnosti ili projekti koje planirate pokrenuti?

Na duži rok nemamo ništa konkretno isplanirano osim redovitih velikih i subotnjih oratorija. Prošle jeseni započeli smo program pripreve za krizmu pod nazivom »Živa vatra«, namijenjen sedmašima i osmašima. Trenutno ovaj program provodimo u župi svetog Roka i župi Uskrsnuća Isusova, a do iduće godine planiramo ga proširiti i na druge župe.

Katarina Ivanković Radaković

Poetski kutak

Dado – srce jače od sudbine

U ravnici klasje zlatom sije,
di Dunav šumi staru šokačku rič,
di tambura svaku dušu grije,
tu Šokac stoji – tvrda vira, čista rič.

Međ' njima moj Dado ko hrast ponosno stoji,
ruke mu grube, al srce ko krov meko,
nikad se ne žali, nit se ičeg boji,
za svoje bi do sve – i više nego iko.

Al sudba ga je kušala još dok je dite bio,
kad je bez oba roditelja rano osto sam.
Suze je krio, tišinu u sebi pio,
a ipak je izrastao u pošten, snažan hrast.

Pošten mu obraz ko jutarnja rosa blista,
rič mu je tvrda, al pravedna i čista.
Kad me zagrlj – duša mi mir pronađe,
jer takvog čovika ne rodi svaka majka.

Kad Šokci zapivaju pod zvizdanim nebom,
a ravnica zamiriše na krov i žito,
ja tiho šapnem Bogu:
»Čuvaj, Bože, Dadu mog«.

Ravnica

Od kako živim, od kako dišem
svi mi divanili kako je bilo,
i sve ono što sam od stari saznala
u moju se dušu za vike sakrilo.

Ravnice širina, nebesa plava,
niz pute njive zlatom bogate,
na njima pisma rabote zvoni
čisto me sićanja baš tuđa vrate.

Pa onda večer na šoru davnom,
čeljadi puno na putu ima,
cika se dičija u noći gubi
samičar samicu pod pendžerom štima.

Dok silo spava tamburica sitna
plete se svirkom pisma od davnina,
srebrni bečar noćnoga neba
od zvizde do zvizde do jutra lunja.

Rič, ravnica i srce šokačko

U lipoj našoj Šokadiji
gdi ravnica zlatu liči,
tu Šokci srce otvoreno nose
i svoju rič nikad ne kriju, nit će

Pod šorom stara tambura zvoni,
bečarac dušu razveseli,
u kolu se mlado i staro sastane
dok se piva, igra i veseli.

Nošnja se bili, vez se zlati,
pepula zemlju dobra zna,
od dide i nane običaj osta
ko svetinja što se čuva sva.

Dok žito zri pod suncem sine,
a s crkve tiho zvonu,
Šokci u srcu Šokadiju nose
i svoju lipu Hrvatsku snivaju.

Vajska – šokačko srce Bačke

U bačkoj ravni, gdi vitar šapuće
stoji Vajska, tiha, mala,
al u njoj srce šokačko bije
ko vatra što nikad nije stala.

Malo nas ima, al duša je jaka,
svaka je rič ko zaviti dani,
što su nam dide u srce utkale
da se ne zaboravi ko smo i čiji.

Kad se nošnja na blagdan obuče,
a tambura zapiva staro,
Vajska zna da Šokac još živi
i da čuva svoju viru i staro.

Čuvamo baštinu, pazimo slovo,
branim o običaj, pismu i glas,
dok god u Vajskoj srce kuca
šokačko ime živi kroz nas.

Iva Balić, OŠ Aleksa Šantić Vajska, VII. razred

Jakov Jozinović

Molitva i zajedništvo na Tekijama

14

U subotu, 21. ožujka, u svetištu Gospe Tekijske održan je 8. Križni put mladih Srijemske biskupije, koji je okupio brojne mlade u molitvi, razmatranju i druženju. Susret je predvodio vlč. **Vinko Cvijin**, a nakon Križnog puta uslijedila je sveta misa, kateheza i zajedničko druženje.

Vjera koja povezuje

O svojim dojmovima najprije nam je ispričala **Aleksandra Sarka**, župljanka Srijemske Mitrovice i Lačarka.

»Dojmova je mnogo. Ispred svake postaje po jedan predstavnik župe nosio je križ, a drugi čitao. Mladi su čitali dijelove koji se tiču svakodnevnog života i pitanja koja nas vječno muče, a svećenik je odgovarao kao da nam se sam Isus obraća. Ja sam čitala na trinaestoj postaji, koja se ticala kraja ovozemaljskog života i pitanja što se događa nakon nje. Posebno mi je ostao dojam na početak kateheze gdje je vlč. Vinko pokazivao terete koje sami sebi namećemo. To me je navelo na razmišljanje koliko se zapravo opterećujemo stvarima koje sami bismo nositi. Mislim da je divna odluka sudjelovati u Križnom putu jer smo svi aktivno uključeni u molitvu, a iako se ne viđamo često, tu smo svi kao jedno«, ističe Aleksandra.

Zajedništvo za budućnost

Svoje iskustvo podijelio je i **Ivan Reves** iz Srijemske Mitrovice.

»Sam doživljaj bio je fenomenalan jer zajedništvo mladih predstavlja vrlo važan dio jedne biskupije. Teško bih izdvojio samo jedan trenutak jer je svaki dio imao svoju posebnost – od pobožnosti Križnog puta, preko svete mise pa do kateheze. Zajedništvo mi mnogo znači jer upravo o nama mladima ovisi budućnost naših župa i biskupije. Važno je da bismo povezani i da razmjenjujemo iskustva, jer kada podijelimo brige s drugima, lakše ih nosimo. Sigurno bih ponovno sudjelovao, tu nema dvojbe. Ovo je naše i trebamo to čuvati. Poručio bih svima koji još nisu sudjelovali da dođu i iskuse ovakvo zajedništvo jer takvi susreti daju nadu i pokazuju da nas ima«, zaključuje Ivan.

Josipa Dulić

Križni put mladih Subotičke biskupije

26 kilometara u molitvi

U subotu, 14. ožujka, više od 150 mladih sudjelovalo je na Križnom putu mladih Subotičke biskupije, prolazeći zajedno put dug 26 kilometara u molitvi, razmatranju i zajedništvu. Ova pobožnost započela je svetom misom u crkvi sv. Jurja u Subotici, koju je predvodio biskup **Franjo Fazekas**, nakon čega su se sudionici uputili na zahtjevnu, ali duhovno ispunjenu rutu koja je vodila preko Senčanskog groblja, Bunarića i Bikova, sve do crkve Marija Majka Crkve u Šandoru.

Pod vodstvom povjerenika za mlade vlč. **Dušana Balaževića** mladi su kroz molitvu i pjesmu promišljali o Kristovoj mucu, ali i o vlastitim životnim izazovima. Unatoč fizičkom naporu, ovaj susret još je jednom pokazao snagu zajedništva i važnost ovakvih duhovnih okupljanja za mlade.

Zajedništvo koje daje snagu

Svoje nam je dojmove ispričao **Petar Kujundžić**, koji ističe važnost zajedništva i susreta s drugim mladima.

»Bilo mi je odlično jer sam bio okružen ljudima koje volim. Iako je tih 26 kilometara bilo naporno, uz dobro društvo sve je lakše i ljepše. Posebno mi

je ostalo u sjećanju to što sam ponovno razgovarao s prijateljima koje dugo nisam vidio, ali i upoznao nove ljude. Takva okupljanja za mene imaju posebnu vrijednost jer nas okupljaju u vjeri, ali i pružaju priliku za druženje i povezivanje mladih različitih uzrasta«, ističe Petar.

Svaki korak imao je smisao

Svoje iskustvo podijelio je i **Aleksandar Miljački**, koji naglašava kako je ovo za njega bilo posebno duhovno i osobno iskustvo:

»Kad sam čuo da će se održati Križni put, odmah sam se prijavio, iako u početku nisam razmišljao o tome jesam li fizički spreman. Tek pred sam početak osjetio sam malu nesigurnost, ali sam ubrzo pronašao prijatelje i poznanike s kojima sam dijelio put. Upravo kroz razgovor i zajedništvo vrijeme je brzo prolazilo, a put se činio lakšim. Siguran sam da bih ponovno sudjelovao, jer vjerujem da čovjek u takvim trenucima nije sam – Bog daje snagu da se izdrži do kraja. Unatoč umoru, svaki korak je vrijedio jer me naučio strpljenju, izdržljivosti i suosjećanju.«

Josipa Dulić

15

SVE ONO ŠTO SU LJUDI STVORILI SADA JE UNIŠTENO. DILJEM ZEMLJE VIDIM SVUDA ISTI STUPANJ RAZARANJA. NEKADA NASELJENA MJESTA SU TAKO PUSTA. SVE ŠTO JE SLUŽILO ČOVJEKU SADA JE IZVAN FUNKCIJE. NO, ČINI SE DA NIJE BILO PUNO Ljudskih ŽRTAVA, JER NE NALAZIM POSMRTNE OSTATKE.

TO MI ULIJEVA NADU DA SU SE LJUDI PRIJE VELIKOG UDARA USPJELI SKLONITI U SIGURNA SKLONIŠTA. AMERIČKA VLADA JE IMALA SPREMNE PLANOVE ZA EVAKUACIJU U PRIPREMLJENA SKLONIŠTA ZA VELIKI DIO STANOVNIŠTVA. RAT JE BIO IPAK NEMINOVAN I SVI SU SE SPREMALI ZA TO.

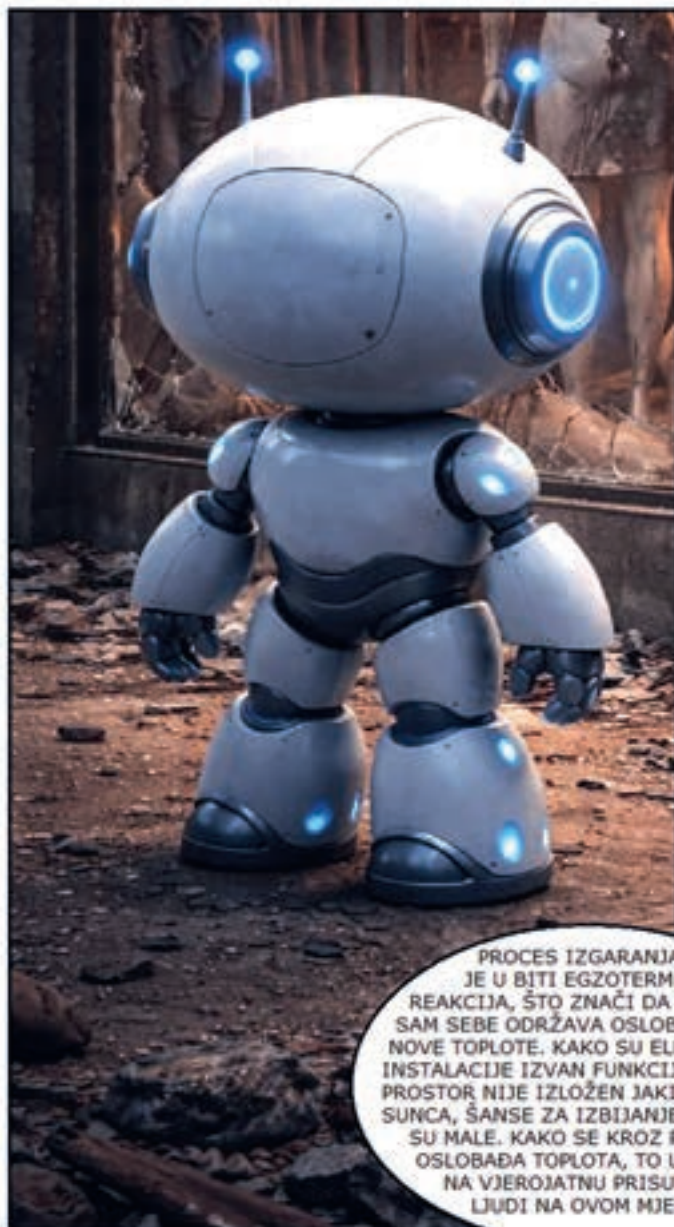

ROBOT ROY JE STIGAO DO VELIKE ROBNE KUĆE. STAKLENI IZLOG JE BIO POSVE RAZBIJEN, LUTKE SU BILE U NEREDU I DJELOMIČNO OŠTEĆENE. ROY JE SPAZIO PLAMEN VATRE KOJA JE GORJELA U NUTARNJEM DIJELU NEKADA IZLOŽBENOG SALONA.

VATRA?

Vatra je brz, samo-održiv proces oksidacije koji oslobađa toplotu i svjetlost, a zahtijeva gorivo, toplotu i kisik (trokut vatre) Gašenje vatre se u pravilu postiže neophodnim uklanjanjem jednog od ovih elemenata.

ALL RIGHTS RESERVED BY AUTHOR © KRISTIJAN C. SEKULIC 2026

PROCES IZGARANJA JE U BITI EGZOTERMNA REAKCIJA, ŠTO ZNAČI DA PROCES SAM SEBE ODRŽAVA OSLOBADANJEM NOVE TOPLOTE. KAKO SU ELEKTRIČNE INSTALACIJE IZVAN FUNKCIJE, A OVAJ PROSTOR NIJE IZLOŽEN JAKIM ZRACIMA SUNCA, ŠANSE ZA IZBIJANJEM POŽARA SU MALE. KAKO SE KROZ PLAMEN OSLOBODA TOPLOTA, TO UKAZUJE NA VJEROJATNU PRISUTNOST LJUDI NA OVOM MJESTU.

Zanimljiv spoj predmeta

Međupredmetna korelacija, kao vid kreativne nastave, priređena je tijekom veljače u Gimnaziji *Svetožar Marković* u Subotici i u njoj su sudjelovali učenici nastave na hrvatskom jeziku.

Ručna izrada papuča

Međupredmetna korelacija geografije i umjetnosti i dizajna održana je tijekom veljače. Aktivnost su zajednički proveli profesori **Zoran Nagel** i **Nadežda Miletić Miličić**, s ciljem povezivanja nastavnih sadržaja kroz praktično i iskustveno učenje.

Organiziran je edukativni susret s **Dejanom Kovačem** koji se bavi ručnom izradom papuča, jednim od starih i danas rijetkih zanata. Učenici trećih i četvrtih razreda (odjeljenja 3. f i 4. f) imali su priliku upoznati

se s poviješću i značajem ovoga zanata u kontekstu tradicije, lokalne kulture i geografskog prostora.

Poseban dio susreta bio je praktični rad, tijekom kojeg su učenici, uz originalne materijale i stručno vodstvo gosta predavača, i sami okušali svoje vještine u izradi. Time su teorijska znanja dobila konkretnu primjenu, a učenici su iz prve ruke mogli doživjeti zahtjevnost i vrijednost ručnoga rada. Kako je istaknuto, ovakvi oblici nastave potiču kreativnost, razvijaju poduzetnički duh te pridonose boljem razumijevanju povezanosti kulture, umjetnosti i prostora u kojem živimo.

Sat akustike

Sat korelacije fizike i geografije u organizaciji profesora **Tanje Mijatov** i Zorana Nagela održan je 27. veljače. Učenici trećeg razreda općeg smjera na hrvatskom jeziku imali su priliku povezati gradivo iz akustike s geografskim podrijetlom glazbenih instrumenata, čime su na zanimljiv način spojili sadržaje dvaju nastavnih predmeta.

Profesor Nagel istaknuo je kako su učenici pokazali velik interes za temu te su aktivno sudjelovali u radu. Naglasio je i zadovoljstvo realizacijom ovoga, nešto drugačijeg nastavnog sata, koji je još jednom pokazao koliko je važno povezivati nastavne sadržaje i poticati interdisciplinarno razmišljanje.

K. U.

Najveći subotički gradotvorac

Sredinom ovoga mjeseca, 15. ožujka, navršilo se 175 godina od rođenja **Titusa Mačkovića**, najznačajnijeg subotičkog arhitekta, glavnog gradskog inženjera, poduzetnika i novinskog urednika. Rođen je 1851. godine. Školovao se u gimnaziji u rodnom gradu, a Višu realnu školu završio je u Budimu. Od 1869. pohađa studij arhitekture na Polytechnikumu u Zürichu, zatim je u Aachenu 1872. učio o cestogradnji i vodogradnji, a 1873. u Beču o izgradnji željeznica i mostova, gdje završava i Umjetničku akademiju. Svoju diplomu nikada nije nostrificirao.

Bio je glavni subotički inženjer od 1878. do 1879. i od 1884. do 1890., nakon čega se posvetio projektiranju. Iza sebe je ostavio više od 400 projekata – kuća, vila, palača te gospodarskih, vojnih, prosvjetnih i vjerskih objekata. Također, bio je aktivan i kao poduzetnik, kao vlasnik prve velike ciglane u okolici Subotice.

Od palača do vjerskih objekata

Kao arhitekt i graditelj, Subotici je dao osnovni oblik: kuće, gradske palače, vile, pomoćne objekte, vojarne, škole, crkve, tvornice, klaonice i dr. U zaštićenoj gradskoj jezgri i danas je čak 40 njegovih objekata. Gradio je u eklektici, tzv. neo stilovima – neo-

renesansi, neobaroku i neogotici, ali se dolaskom novog vremena prilagođava i secesijskim tendencijama nakon 1900. godine.

Radio je i stvarao, osmišljavajući grad, gotovo punih 30 godina, te je u tom razdoblju izrastao u istinskog gradotvorca. Bio je osebujan erudit, jedinstven i prepoznatljiv po svojem arhitektonskom jeziku. Neka od njegovih najpoznatijih djela su: Palača Manojlović, Palača Lazara Mamužića, *Žuta kuća* (Narodna štedionica), Palača Dimitrijevića, Palača Radišića, Najamna palača Stevana Milinovića, Palača Károlya Bíróa, Najamna kuća Lajosa Fazekasa...

Vizionarski legat

Bio je dugogodišnji predsjednik Udruge građevinara Subotice. Studiju o izgradnji vila, parkova i vinograda na Paliću napisao je 1904. godine. Njegova vizionarska koncepcija uređenja paličke sjeverne obale kao kupališnog centra i danas je aktualna.

Izdavao je časopis *Jelen és jövő* (Sadašnjost i budućnost) od 1908. do 1910., stručni mjesečnik iz područja tehničkih znanosti, u kojem je vizionarski iznosio svoja viđenja razvoja Subotice. U lokalnom tisku objavio je velik broj stručnih i polemičkih članaka o Subotici. Više njegovih objekata danas su zaštićeni kulturno-arhitektonski spomenici. Preminuo je 1919. u Subotici.

Priredio: K. U.

Od hypea do razočaranja

BABYLON'S FALL

Industrija videoigara već godinama živi od hypea. Veliki traileri, bombastične najave, next-gen obećanja i kampanje koje igru prodaju kao budući fenomen često stvore dojam da je riječ o naslovu koji će promijeniti tržište. No, povijest gaminga puna je primjera gdje su upravo takve igre doživjele bolan pad. Neke su lansirane prerano, neke su pokušale pratiti trend live-service modela bez jasne ideje, a neke su jednostavno bile žrtve vlastitih nerealnih obećanja. Najveći problem gotovo nikada nije samo u tome što igra nije dobra. Pravi slom događa se kada između onoga što je obećano i onoga što je isporučeno nastane prevelik jaz. Tada publika ne reagira samo ravnodušno, nego osjećajem prijevare. A kad se to spoji s tehničkim problemima, lošom monetizacijom i konfuznim dizajnom, nastaje recept za propast. U nastavku vam donosim prvi dio teksta o propalim igricama. Stoga, počnimo od početka:

1. Anthem

Kad je *Anthem* predstavljen, djelovao je kao igra koja će spojiti najbolje iz nekoliko svjetova: vizualni spektakl, kooperativnu akciju, futuristički oklop i osjećaj slobode u letenju. BioWare je imao veliko ime, Electronic Arts veliki budžet, a marketing je gurao priču o naslovu koji bi mogao postati novi dugoročni gigant. Međutim, vrlo brzo nakon izlaska pokazalo se da je sjajna prezentacija skrivala niz dubokih problema. Igra je patila od plitkog sadržaja, lošeg loota, slabog endgame sadržaja i nejasne dugoročne strukture. BioWare je kasnije i sam priznao da je potreban ozbiljan redizajn »core gameplay loopa«, a 2021. službeno je obustavio novi razvoj igre. To je bio jasan dokaz da projekt nije uspio dosegnuti ambicije s kojima je prodavan. Zašto je propao? Zato što je prodavan kao velika budućnost live-service gaminga, a iza lijepe fasade nije imao dovoljno sadržaja, jasnu progresiju ni održiv identitet.

2. Concord

Concord je trebao biti veliki PlayStationov ulazak u prostor timskih hero shooter igara. Predstavljan je kao ozbiljan multiplayer projekt s potencijalom dugog života, ali stvarnost je bila brutalna. Sony je već nekoliko dana nakon izlaska objavio da se prodaja igre odmah zaustavlja i da kreću puni povrti novca svim kupcima na PS5 i PC-ju. To je jedan od najupečatljivijih primjera koliko brzo tržište može odbaciti naslov koji ne uspi-

je uhvatiti publiku. Problem *Concorda* nije bio samo u tome što je došao na prezasićeno tržište. Djelovao je kao igra bez dovoljno jakog identiteta, bez jasnog razloga zašto bi igrači prešli iz već etabliranih konkurenata. U eri kada multiplayer naslovi moraju publiku osvojiti gotovo odmah *Concord* nije uspio stvoriti ni zamah ni zajednicu. Zašto je propao? Jer je lansiran kao skupi veliki projekt, ali bez stvarnog razloga da ga igrači prihvate kao novu opsesiju.

3. Babylon's Fall

Kad iza nekog projekta stoje Square Enix i PlatinumGames, očekivanja automatski rastu. *Babylon's Fall* je trebao biti akcijski RPG s dugoročnom podrškom, sezonskim sadržajem i ozbiljnim live-service potencijalom. U praksi je, međutim, postao primjer kako ni poznata imena ne mogu spasiti naslov koji od starta ne uvjeri publiku. Igra je lansirana u ožujku 2022., a servis je ugašen već u veljači 2023., što dovoljno govori o razmjeru neuspjeha. Tako kratak životni vijek za live-service naslov praktično znači da tržište nije prihvatilo osnovnu premisu proizvoda. Zašto je propao? Zbog kombinacije slabog prvog dojma, neprivlačne prezentacije i dojma da igra nema dovoljno sadržajne ni estetske snage da zadrži zajednicu.

4. Battleborn

Battleborn je jedan od najzanimljivijih slučajeva jer nije riječ o katastrofi u klasičnom smislu, nego o igri koju je tržište jednostavno pregazilo. 2K i Gearbox su ga gurali kao veliki timski akcijski naslov s osebujnim likovima i jakim stilom. Imao je solidnu ideju, ali je objavljen u trenutku kada je *Overwatch* preuzeo svu pažnju publike. *Battleborn* je godinama kasnije završio gašenjem servera, što je i službeno zapečatilo njegovu sudbinu. Ovdje je scenarij propasti bio drukčiji nego kod *Anthema* ili *Concorda*. *Battleborn* nije nužno bio simbol lažnog marketinga, nego primjer kako igra može izgubiti bitku za prostor na tržištu. Ako publika u istom trenutku dobije jasniji, pristupačniji i atraktivniji konkurentski naslov, poraz zna biti trenutačan. Zašto je propao? Jer je ušao u direktan sudar s jačim fenomenom i nije uspio objasniti publici zašto bi baš njega igrala.

Nastavak slijedi u idućem broju...

Ivan Ušumović / FOTO: www.platinumgames.com

Zašto podcjenjujemo vlastite sposobnosti?

Koliko vam se puta dogodilo da, kada dobijete pohvalu, kažete nešto poput: »Ma dobro, nije to ništa posebno«. Ili vas netko predloži za projekt, a vi pomislite: »Netko će shvatiti da ipak nisam za to«. Ako ste se prepoznali, niste sami. Podcjenjivanje vlastitih kapaciteta česta je unutarnja dinamika kod ljudi koji su objektivno sposobni. Pa se možemo zapitati: ako postoje znanje, iskustvo i rezultati, zašto osjećaj vrijednosti/sposobnosti ne sluša te činjenice?

O toj temi možemo pristupiti iz različitih perspektiva, a ja ću u ovom tekstu pokušati osvjetliti to pitanje iz perspektive naše unutarnje psihološke dinamike.

Konceptualni okvir

Psihodinamska psihoterapija polazi od jednostavne, ali duboke pretpostavke: ono kako danas doživljavamo sebe ima korijen u ranim odnosima. Način na koji su nas gledali, kako su reagirali na naš uspjeh, greške, ljutnju ili radost – sve to postaje dio naše unutarnje strukture. Ovdje ću obraditi tri primjera podcjenjivanja vlastitih sposobnosti s kojima se u svojem radu najčešće susrećem.

Strogi unutarnji kritičar

Ako smo odrastali uz kritične ili emocionalno nedostupne roditelje ili skrbnike, ili ako smo dobivali poruku da vrijedimo samo kada postizemo nešto – u nama se može formirati unutarnji glas koji stalno procjenjuje: »To može bolje«, »Nisi dovoljno spreman«, »A koju su ocjenu drugi dobili?«.

Zašto je ovo važno osvijestiti? Zato što unutarnji kritičar ne reagira na činjenice. Možemo imati tri diplome i deset godina iskustva, on će i dalje pronaći pukotinu.

Mikro zaključak: kada prepoznamo da taj glas nije objektivna procjena nego internalizirana figura, otvara se prostor za drugačiji odnos prema sebi.

Nesvjesna krivnja zbog uspjeha

Ovo je dio koji mnoge iznenadi. Često uspjeh zamišljamo kao nešto poželjno, međutim usp-

jeh možemo doživjeti i prijetećim. Često se to osjeti ovako nekako: »Ako odem predaleko (budem uspješan/a), nešto ću poremetiti«. Ako smo rasli uz roditelje koji su bili nezreli, moguće je da smo usvojili neke načine da ostanemo navezani na njih. Tada uspjeh možemo doživjeti kao ugrozu za odnos. Često uz neku nesvjesnu logiku da ćemo uspjehom nekoga napustiti, povrijediti i sl. u odrasloj dobi umanjujemo vlastite ambicije.

Jedna klijentica je to sažela rečenicom: »Kao da moram ostati mala da bih bila dobra kći«.

Mikro zaključak: kada razumijemo da je umanjivanje sebe povezano s očuvanjem osjećaja pripadnosti, otvara se prostor da gradimo druge, sigurne odnose.

Obrambeni pesimizam

Ovo je dinamika koju često čujem izgovorenu naglas poput: »Bolje da očekujem manje pa se ne razočaram«. Na prvu zvuči razumno, ali u pozadini često može biti strah od narcističke povrede, od osjećaja poniženja koji je u djetinjstvu bio snažan i bolan.

Ako unaprijed kažemo da nešto ne možemo, eventualni neuspjeh manje boli. Očekivanja su niža, pa je i udarac slabiji.

Mikro zaključak: kada prepoznamo obrambeni pesimizam, dobivamo izbor: nastaviti po starom ili riskirati malo više autentičnosti.

Zaključak

Podcjenjivanje vlastitih kapaciteta nije nedostatak ambicije ni manjak znanja. Ono često proizlazi iz internalizirane kritike i drugih unutarnjih razloga od kojih sam neke opisala. Svaki od tih primjera na neki je način mehanizam koji smo razvili kako bismo se emocionalno zaštitili. No, često te obrane postaju trajni stil funkcioniranja i ograničavaju rast i razvoj. Kada to razumijemo, tada se možemo prestati pitati »Što sa mnom nije u redu?« i zapitati se »Otkuda dolazi taj glas?«.

Marina Balažev, prof. specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

Proljeće 2026.: između ležernosti i elegancije

Proljeće 2026. donosi sofisticirani spoj nostalgije i modernog minimalizma, u kojem se ženstvenost izražava kroz jasne linije, luksuzne materijale i pažljivo odabrane detalje. Moda ove sezone balansira između ležernosti i elegancije, stvarajući izgled koji djeluje nenametljivo, a istovremeno izuzetno promišljeno.

Slip haljine za svaki trenutak

Slip haljine ponovno su u središtu pažnje, ali ovog puta u unaprijeđenom izdanju. Lagani satenski modeli nadopunjeni su strukturiranim krojevima, često u kombinaciji sa slojevitim stiliziranjem. Nose se preko tankih dolčevita ili uz oštrije krojene sakoe, čime dobivaju novu dimenziju – između senzualnog i poslovnog. Posebno se ističe kontrast u kombinacijama slip haljina s oversize kožnim jaknama, pa čak i s duksevima. U ovome vidimo ležernost koju ova godina donosi, ali i trenutke kada želimo ostaviti dojam da smo se potrudili.

Kožne jakne s modernim zaokretom

Kožne jakne ostaju ključni komad, ali s modernim zaokretom. Krojevi su precizniji, siluete naglašenije, a teksture bogatije. Umjesto klasičnih bajkerskih modela dominiraju minimalističke varijante s čistim linijama i luksuznim završecima, koje se lako uklapaju i u dnevne i u večernje kombinacije. Većinom su oversized i izvrsno se kombiniraju s nakitom, posebno s naušnicama, čime se stvara zanimljiv kontrast između ženstvenosti i grubljih, oštrijih detalja.

Oversize torbe za opušten, a elegantan look

Velike torbe ove sezone nisu samo praktične, već i pravi modni statement. Mekane forme, kvalitetna izrada i neutralne nijanse čine ih savršenim dodatkom sva-

kodnevnim outfitima. Njihova veličina i oblik dodatno naglašavaju opušten, ali sofisticiran dojam. Velike torbe predviđene su uglavnom za dnevne varijante, dok za večernje prilike biramo male torbe čvrstih stranica, tzv. clutch bag.

Baletanke se vraćaju

Baletanke se vraćaju na velika vrata, reinterpetirane kroz suvremeni dizajn. Ove sezone dolaze u kožnim i satenskim varijantama, često s decentnim detaljima poput kvadratnog vrha ili minimalističkih remenčića. Udobnost i elegancija napokon idu ruku pod ruku. Odlično se kombiniraju uz traperice, hlače širokog kroja, kao i suknje A kroja. Baletanke ili volimo ili ne, ali smatram da ih svaka djevojka mora barem jednom isprobati.

Duge suknje i sofisticirani minimalizam

Duge suknje niskog struka ističu siluetu na suptilan način. Lagani materijali i jednostavni krojevi stvaraju osjećaj lakoće dok kombiniranje s kraćim gornjim dijelovima ili strukturiranim jaknama donosi savršen balans proporcija. Baletanke i tenisice savršeno se uklapaju, dok ako želite poslovan stil, kombinirajte ih s potpeticama i nećete imati greške u ovom odabiru. Dolčevite se savršeno uklapaju uz ovaj lagani donji dio i dodaju notu sofisticiranosti.

Opći smjer mode za proljeće 2026. naglašava oštrije siluete i luksuznije detalje. Fokus je na kvaliteti materijala, preciznosti izrade i svedenoj estetici koja odiše samopouzdanjem. Ova sezona ne traži pretjerivanje – ona slavi jednostavnost koja ostavlja snažan dojam.

Milijana Nimčević

PREPORUKA

Lelek

GLAZBA

Etno-pop sastav *LELEK* predstavljat će Hrvatsku na *Pjesmi Eurovizije 2026*, koja će ove godine biti održana u Beču. Grupa je pobjedu izborila na tradicionalnom natjecanju *Dora 2026* s pjesmom *Andromeda*, osvojivši najviše glasova publike i žirija.

LELEK je hrvatski etno-pop sastav osnovan u rujnu 2024. godine, a grupu čini pet članica – **Inka Večerina Perušić**, **Judita Štorga**, **Korina Olivia Rogić**, **Lara Brtan** i **Marina Ramljak**. U relativno kratkom vremenu privukle su pažnju publike spojem tradicijskih glazbenih elemenata i suvremenog pop zvuka. Njihov stil kombinira hrvatske narodne motive, tradicionalne harmonije i folklorne elemente s modernim aranžmanima, elektroničkom produkcijom i pop strukturom, s ciljem očuvanja i reinterpretacije slavenske glazbene i kulturne baštine.

Autori pjesme *Andromeda* su **Tomislav Roso** i **Filip Lacković**, dok su u stvaranju sudjelovali i **Zorja Pajić** te **Lazar Pajić**. Pjesma govori o snazi i važnosti žene u društvu, inspirirana povijesnim pričama o ženama koje su kroz teška razdoblja hrabro čuvale svoj identitet i vjeru. *Andromeda* donosi snažnu poruku o slobodi, dostojanstvu i jednakosti te spaja tradiciju s modernim glazbenim izričajem.

K. U.

Train Dreams

FILM

Train Dreams jedan je od filmova koji su obilježili ovogodišnju sezonu nagrada, s nominacijama za *Oscara 2026*. za najbolji film, adaptirani scenarij, fotografiju i originalnu glazbu. No, iza tih priznanja ne stoji spektakl, nego tiha, snažna priča koja ostavlja gledatelja da još dugo razmišlja o onome što je vidio.

U središtu je Robert Grainier (**Joel Edgerton**), radnik na željeznici koji dio života provodi daleko od kuće radeći teške poslove kako bi osigurao bolju budućnost supruzi Gladys (**Felicity Jones**) i kćeri. Dok sanja o vlastitoj pilani i vremenu koje će napokon provoditi s obitelji, svijet oko njega ubrzano se mijenja – priroda ustupa mjesto industriji, a čovjek pokušava shvatiti gdje mu je mjesto u svemu tome. Film ne otkriva sve izravno, ali kroz gubitak i tišinu otvara pitanja o krivnji, prioritetima i prolaznosti.

U jednoj se misli kaže da sitni kukci imaju jednako važnu ulogu kao rijeka, a u drugoj da je mrtvo stablo jednako vrijedno kao i živo. Upravo u tome leži srž filma: ništa nije beznačajno – ni jedan život, ni jedna odluka, ni jedan trenutak. U vremenu koje nas stalno tjera da budemo brži *Train Dreams* podsjeća da vrijednost često leži u onome što je tiho, postojano i naizgled malo.

K. Ivković Ivandekić

Muzej nevinosti

KNJIGA

Orhan Pamuk u romanu *Muzej nevinosti* donosi snažnu i emotivnu priču o ljubavi, opsesiji i sjećanjima koja oblikuju naš život. Ovaj roman, koji je danas ponovno u središtu interesa čitatelja, dodatnu je popularnost stekao i zahvaljujući ekranizaciji u obliku serije, što ga čini jednim od aktualnijih književnih naslova. Radnja prati Kemala, imućnog mladića iz Istanbula, čiji se život iz temelja mijenja nakon što upozna i zaljubi se u Füsun. Njihov odnos, ispunjen strašću, ali i brojnim društvenim i osobnim preprekama, postupno prerasta u duboku i bolnu opsesiju. Nakon što Füsun nestane iz njegova života, Kemal godinama skuplja predmete koji ga podsjećaju na nju, stvarajući vlastiti »muzej« njihove ljubavi i uspomena. Kroz ovu priču autor na suptilan način istražuje granice između ljubavi i opsesije, prošlosti i sadašnjosti, ali i društvene norme koje oblikuju odnose među ljudima. Istanbul nije samo mjesto radnje, nego postaje važan dio atmosfere romana, odražavajući emocije i unutarnji svijet glavnog lika. *Muzej nevinosti* roman je koji ostavlja snažan dojam i potiče na razmišljanje o ljubavi i uspomena.

Josipa Dulić

ZAVOD ZA KULTURU ■
VOJVOĐANSKIH HRVATA

RASPISUJE

NAGRADNI NATJEČAJ ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA

SNIMI KRATKI FILM MOBITELOM

O MATERIJALNOJ KULTURNOJ
BAŠTINI HRVATA U SRBIJI

Predstavite materijalnu
kulturnu baštinu
svoje sredine!

TEME:

Arhitektura

- Sakralni objekti: crkve, kapele, samostani, njihov vanjski i/ili unutrašnji izgled
- Narodno graditeljstvo: salaši i stare obiteljske kuće (građanske i seoske)
- Objekti javne namjene: sjedišta udruga i ustanova, domovi kulture

Kiparstvo

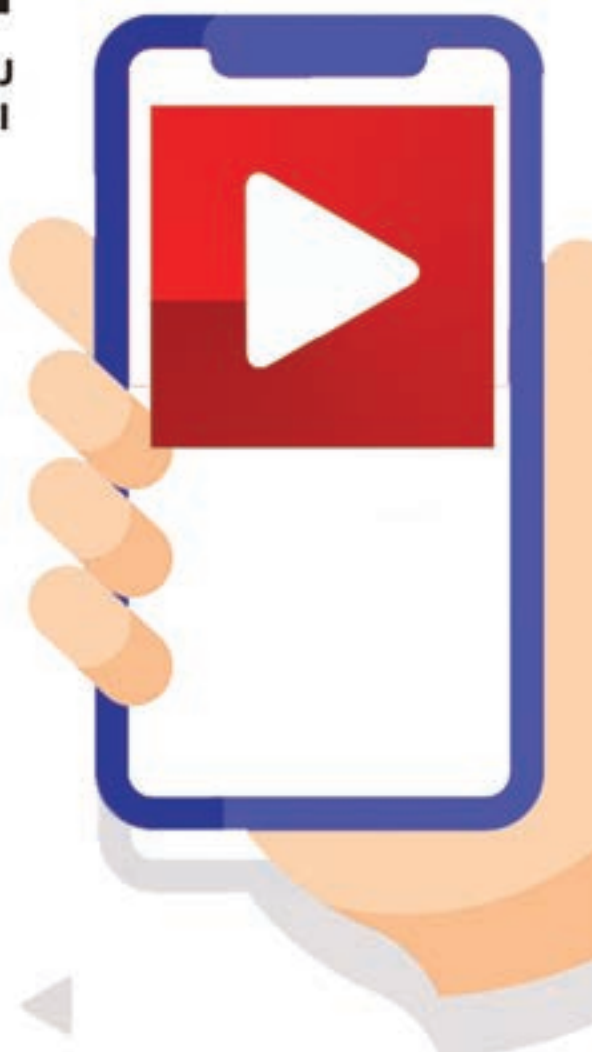
- Djela hrvatskih kipara/ica u javnom prostoru Srbije (spomenici, spomen-obilježja i poprsja)
- Kipovi u sakralnim objektima
- Križevi krajputaši

Slikarstvo

- Djela hrvatskih slikara/ica u muzejima, galerijama, sakralnim objektima (oltarne slike) i u privatnom vlasništvu
- Slike od slame

Natječaj traje od 30. 1. 2026. do 1. 6. 2026.

**Osvoji vrijedne nagrade.
Glavna nagrada MOBITELE!**

Upute o izradi i slanju filmova na www.zkvh.org.rs/aktualnosti/natjecaji
ili skeniraj QR kod.